

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 307/2012-63

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. februára 2013 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti N., s. r. o., V., zastúpenej advokátom JUDr. M. Š., B., vo veci porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 M Cdo 11/2010 z 31. januára 2012 a jeho postupom a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti N., s. r. o., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu

Slovenskej republiky sp. zn. 6 M Cdo 11/2010 z 31. januára 2012 a jeho postupom porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 M Cdo 11/2010 z 31. januára 2012 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť obchodnej spoločnosti NASK, s. r. o., trovy konania v sume 269,58 € (slovom dvestošesťdesiatdeväť eur a päťdesiatosem centov) na účet advokáta JUDr. Milana Šulvu, Hlučínska 1, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti obchodnej spoločnosti NASK, s. r. o., nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. mája 2012 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti N., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na právnu pomoc v konaní podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 51 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 M Cdo 11/2010 z 31. januára 2012 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 307/2012-35 z 3. júla 2012 sťažnosť v časti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1

dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, prijal na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti sťažnosť odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Najvyšší súd napadnutým uznesením zrušil rozsudok Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 Co 404/2007 z 1. októbra 2009, ako aj rozsudok Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) č. k. 6 C 150/06-417 z 19. júna 2007 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Predmetom konania všeobecných súdov v danej veci je rozhodovanie o návrhu sťažovateľky na náhradu škody, ktorá jej mala byť spôsobená nezákonnými rozhodnutiami a nesprávnym úradným postupom štátnych orgánov. Okresný súd medzitýmnym rozsudkom sp. zn. 6 C 150/06 z 19. júna 2007 rozhodol, že základ žalobného návrhu sťažovateľky je opodstatnený, pričom krajský súd svojím rozsudkom sp. zn. 9 Co 404/2007 z 1. októbra 2009 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil.

Podstata sťažovateľkinej argumentácie spočíva v spochybnení prípustnosti mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“), ako aj v spochybnení meritórnych záverov najvyššieho súdu v ním vydanom rozhodnutí. Podľa sťažovateľky má byť pripustenie mimoriadneho dovolania v danej veci v rozpore s ústavnými princípmi, so zákonom aj s ustálenou rozhodovacou praxou. Poukazuje pritom na kritériá prípustnosti mimoriadneho dovolania uvedené v uznesení ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 57/99 z 19. júla 2000 vydanom v konaní o súlade právnych predpisov. Sťažovateľka namieta, že žalovaná (t. j. Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo financií Slovenskej republiky) *„mala k dispozícii inštitút dovolania, ktorý však nevyužila. Najvyšší súd SR vo svojom rozhodnutí sám konštatoval porušenie ustanovenia § 237 písm. f) súdmi nižšieho stupňa, čím potvrdil, že bola daná prípustnosť dovolania, ktorým mohla žalovaná dosiahnuť ochranu svojich práv a naplniť sledovaný účel - zrušenie rozhodnutí a vrátenie veci na ďalšie konanie, no napriek tomu pripustil mimoriadne dovolanie...“*

Z už spomínaného uznesenia PL. ÚS 57/99... jednoznačne vyplýva nevyhnutnosť zachovania právnej istoty pri podávaní mimoriadneho opravného prostriedku v tom smere, že možnosť jeho podania musí predpokladať nielen nezákonnosť rozhodnutia súdu, ale aj

potrebu chrániť záujem spoločnosti alebo práva fyzických osôb alebo právnických osôb za podmienky, že túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.“.

V tejto súvislosti sťažovateľka upriamuje pozornosť na odôvodnenia iných rozhodnutí najvyššieho súdu (5 M Cdo 13/2007, 4 M Cdo 19/2008, 2 M Cdo 14/2005, 2 M Cdo 15/2005, 4 M Cdo 15/2005 a iné), z ktorých má vyplývať, že požiadavka ochrany práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu ako podmienka konania o mimoriadnom dovolaní nie je daná vtedy, ak sám podnecovateľ mimoriadneho dovolania v konaní predchádzajúcom podaniu takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku opomenul hájiť svoje práva najmä nepodaním niektorého z opravných prostriedkov vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov, resp. ich oneskoreným podaním, hoci ich mohol účinne využiť. Ak jeden z účastníkov občianskeho súdneho konania nevyužije svoje právo na účinné podanie opravného prostriedku proti rozhodnutiu súdu, hoci mu v tom nebránili dôležité, resp. závažné dôvody (čím realizuje svoje procesné dispozičné právo zdržať sa, resp. nevyužiť možnosť podať riadny či mimoriadny opravný prostriedok), právna istota druhého účastníka, spoliehajúceho sa na záväzné a nezmeniteľné súdne rozhodnutie, nemôže byť narušená inštitútom mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora. Sťažovateľka tiež cituje z rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 M Cdo 16/2007 z 27. januára 2009, podľa ktorého *„kritériom akceptovateľnosti právnej úpravy mimoriadneho dovolania je, okrem iného, aj povinnosť vyčerpať iné, dostupné právne (procesné) prostriedky nápravy pochybení vytykánych v mimoriadnom opravnom prostriedku“*, a teda že ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne. Ústavnú súladnosť tejto argumentácie najvyššieho súdu podľa sťažovateľky potvrdzuje aj uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 391/09 z 26. novembra 2009, ktorý odmietol sťažnosť podanú proti uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 4 M Cdo 16/2007 z 27. januára 2009. Nadväzne na to sťažovateľka poukazuje aj na ďalšiu rozhodovaciu činnosť ústavného súdu (II. ÚS 185/09, II. ÚS 280/2010, I. ÚS 59/00, II. ÚS 72/01, II. ÚS 172/03 a iné).

V ďalšej časti sťažnosti namieta sťažovateľka nedostatky odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu. Podľa jej názoru najvyšší súd *„nijako nereagoval na námietku,*

že nie je daná prípustnosť mimoriadneho dovolania, keďže ochranu bolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, ktoré žalovaná nevyužila“, tiež nereagoval ani na „námietku sťažovateľky, že generálny prokurátor bližšie obsahovo neodôvodňuje, v čom konkrétne má nesprávne právne posúdenie súdmi spočívať“ a ani na námietku, že „generálny prokurátor vyvodzuje nesprávne právne posúdenie veci takmer výlučne z nesprávneho hodnotenia dôkazov“. To malo podľa sťažovateľky viesť k tomu, že dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci nebol riadne uplatnený. Sťažovateľka ďalej vyslovuje názor, že najvyšší súd sa „k námietke sťažovateľky ohľadne nemožnosti kvalifikácie ohliadky miesta činu podľa § 113 a § 113a Tr. poriadku ako zaistovacieho úkonu vyjadril absolútne nejasným a neuspokojivým spôsobom, keď na ňu v zásade nereagoval“. Nedostatky odôvodnenia vidí sťažovateľka aj vo vnútornej rozpornosti, celkovej nepresvedčivosti a nekoherentnosti odôvodnenia napadnutého uznesenia, ktorá sa má týkať aj záverov o neexistencii príčinnej súvislosti medzi sťažovateľkou tvrdenou škodou a konaním škodcu. Poukazuje pritom na rozpor v názoroch najvyššieho súdu v tom, či otázka existencie, resp. neexistencie príčinnej súvislosti je otázkou právnou alebo otázkou skutkovou. Sťažovateľka poukazuje aj na protirečivosť odôvodnenia najvyššieho súdu, keď ako svoju inšpiráciu uvádza „text vzťahujúci sa k multikauzálnym škodám, no na strane druhej vyslovuje, že bola len jediná príčina škody, a to existencia falošných kontrolných pások“.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti namieta aj porušenie zásady rovnosti zbraní a kontradiktórnosti konania, a tým aj práva na spravodlivý proces. Uvedené porušenie má vyplývať z toho, že najvyšší súd „rozhodol na základe dôvodov odlišných od dôvodov, na základe ktorých rozhodli súdy v predchádzajúcom konaní. Sťažovateľka mala po prvýkrát možnosť dozvedieť sa o týchto dôvodoch až z rozhodnutia Najvyššieho súdu SR bez toho, aby jej predtým bola poskytnutá možnosť vyjadriť sa k nim. Súčasne tak Najvyšší súd SR nemal možnosť vysporiadať sa s jej argumentmi...

Uvedeným postupom Najvyššieho súdu SR nielenže došlo k odňatiu zákonom priznanej možnosti konať pred súdom, ale z hľadiska intenzity tiež k zásahu do základných práv sťažovateľky. V kontexte odôvodnenia sa totiž ukázalo, že išlo o dôvody rozhodujúce pre posúdenie veci Najvyšším súdom SR. Bol porušený princíp kontradiktórnosti a právo na spravodlivé súdne konanie...

Porušenie svojich základných práv sťažovateľka vidí aj v tom, že generálny prokurátor v prevažnej miere bližšie obsahovo neodôvodnil, v čom konkrétne má ním namietané nesprávne právne posúdenie súdmi spočívať a napriek tomu Najvyšší súd SR takéto uplatnenie dovolacieho dôvodu akceptoval. Následkom však je, že sťažovateľka nemala účinnú možnosť reagovať na tieto vágne tvrdenia generálneho prokurátora a tým jej bolo znemožnené vyvrátiť potenciálny záver o nesprávnosti právneho posúdenia veci súdmi nižšieho stupňa...

Sťažovateľka má za to, že keby jej bola poskytnutá možnosť účinne reagovať aj na tvrdenia generálneho prokurátora, ktoré však neboli dostatočne vymedzené, mohol by Najvyšší súd SR zvážiť ich dôvodnosť aj vo svetle vyjadrení druhého účastníka konania - sťažovateľky a dospieť k odlišným záverom.“.

Podstatná časť odôvodnenia sťažnosti sa však týka arbitrárnosti postupu najvyššieho súdu pri rozhodovaní o mimoriadnom dovolaní a svojvôle pri výklade a aplikácii relevantných právnych predpisov, ktorá je podľa sťažovateľky daná „*formalistickým prístupom pri posudzovaní dôvodnosti mimoriadneho dovolania, ďalej právnym posúdením veci napriek uzneseniu sa na nedostatočnosti podkladu pre právne posúdenie veci, svojvôľou pri výklade a aplikácii ustanovení o príčinnej súvislosti medzi konaním škodcu a vznikom škody, produkciou vlastných skutkových zistení namiesto rešpektovania skutkových zistení súdov nižšieho stupňa, použitím dôvodov rozhodnutia, ktoré nemajú oporu v dovtedajšom konaní a ktoré vychádzajú zo svojvoľnej interpretácie a aplikácie právnych predpisov a v neposlednom rade postupom nezohľadňujúcim, že rozhodnutím boli dotknuté práva niekoho iného než účastníka konania“.*

Podľa sťažovateľky sa najvyšší súd dopustil formalistického prístupu pri posudzovaní inej vady, ktorá mala mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Takáto vada mala spočívať v nevykonaní listinných dôkazov pred súdom prvého stupňa spôsobom ustanoveným v § 129 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), t. j. ich prečítaním, a preto takéto listinné dôkazy nemohli byť podkladom na právne posúdenie veci o základe uplatneného nároku, pričom uvedený stav mal pretrvať aj v odvolacom konaní. Sťažovateľka v tejto súvislosti uvádza, že „*žalovaná v doterajšom*

konaní nevyužila žiadny opravný prostriedok, ktorý na odstránenie tejto potenciálnej vady mala k dispozícii. Žalovaná bola na všetkých pojednávaniach riadne zastúpená. V zmysle § 40 ods. 3 O. s. p. mala žalovaná k dispozícii opravný prostriedok - námietku proti vedeniu konania alebo námietku proti zneniu zápisnice. Takúto námietku žalovaná nevyužila. Žalovaná mala k dispozícii tiež odvolanie, ktoré mohla v zmysle § 205 ods. 2 písm. b) odôvodniť tým, že konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci alebo v zmysle § 205 ods. 2 písm. c) tým, že súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností. Tieto odvolacie dôvody žalovaná vo svojom odvolaní neuviedla. Napokon, žalovaná mala za danej prípustnosti podľa § 237 písm. f) k dispozícii dovolanie odôvodnené v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) tým, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie veci. Dovolanie žalovaná nepodala.“. Podľa názoru sťažovateľky, keďže žalovaná nikdy vadu tejto povahy nenamietala, k „tejto vade reálne nikdy nedošlo... Samotné formálne znenie zápisnice nemôže mať vplyv na správnosť rozhodnutia vo veci, pokiaľ z ďalších okolností je zrejmé, že relevantné dôkazy boli riadne vykonané.“.

Najvyšší súd sa mal podľa sťažovateľky dopustiť aj svojvôle v otázke o príčinnej súvislosti, keď vo svojom rozhodnutí uviedol, že „príčinná súvislosť je skutkovou otázkou. Takýto záver je v súlade aj so stálou rozhodovacou praxou všeobecných súdov. Následne ale tvrdí, že súd nesprávne právne posúdil medzi akým následkom a akou príčinou má zisťovať príčinnú súvislosť. Sťažovateľka sa voči uvedenému záveru dôrazne ohradzuje. Podľa Najvyššieho súdu SR totiž, inými slovami, súdy nižšieho stupňa nesprávne právne posúdili, ktoré dôkazy mali vyhodnotiť ako prekazujúce príčinu, následok a príčinnú súvislosť medzi nimi. Tu sa zjavne nejedná o právne posúdenie, ako to prezentuje Najvyšší súd SR. Zo strany súdov ide o hodnotenie dôkazov, nie právne posúdenie. Civilné konanie je založené na zásade voľného hodnotenia dôkazov a prípadné nesprávne hodnotenie dôkazov nie je nesprávnym právnym posúdením veci.“. Sťažovateľka ďalej tvrdí, že najvyšší súd zavádzajúcim spôsobom poukazuje na princípy európskeho deliktneho práva, na základe ktorých dospel k záverom vzťahujúcim sa na príčinnú súvislosť.

Sťažovateľka napokon tvrdí, že najvyšší súd v rozhodnutí o mimoriadnom dovolaní produkoval vlastné skutkové zistenia, keď uviedol, že skutočnou a výlučnou príčinou vzniku škody na strane žalobkyne bolo označenie zabezpečeného SBL falzifikátmi kontrolných pásov, avšak súčasne nerešpektoval skutkové zistenie príčinnej súvislosti medzi konaním správcu dane a vznikom škody sťažovateľke. Ďalším vyprodukovaným skutkovým zistením najvyššieho súdu má byť podľa sťažovateľky skutočnosť, že dispozíciu so spotrebnými baleniami liehu (SBL) zamedzili policajné orgány. Najvyšší súd mal ďalej vysloviť skutkové zistenie, že *„v danej veci bolo viac ako pol milióna zabezpečených SBL opatrených falzifikátmi kontrolných pásov, a to napriek tomu, že zo skutkových zistení súdov nižšieho stupňa, z vykonaných alebo predložených dôkazov žiadna takáto skutočnosť nevyplynula. Najvyšší súd SR potom na takomto skutkovom zistení postavil celú svoju argumentáciu o príčinnej súvislosti medzi falzifikátmi kontrolných pásov a vznikom škody. Toto skutkové zistenie si Najvyšší súd SR doslova vymyslel. Nie je pravdivé a nemá absolútne žiadnu oporu v spise. Akákoľvek argumentácia, ktorá vychádza z tohto mylného skutkového zistenia je postavená na vratkých, či žiadnych základoch a nemá v okolnostiach prípadu žiadnu relevanciu.“*

Sťažovateľka tiež namieta svojvoľnú interpretáciu a aplikáciu právnych predpisov, predovšetkým § 120 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov poukazujúc pritom na znenie § 10 zákona č. 105/2004 Z. z. o spotrebnej dani z liehu a o zmene a doplnení zákona č. 467/2002 Z. z. o výrobe a uvádzaní liehu na trh v znení zákona č. 211/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o spotrebnej dani z liehu“). Sťažovateľka tvrdí, že najvyšší súd vôbec nerozlišoval dva zákonom upravené osobitné režimy, konkrétne režim *„v daňovom sklade v pozastavení dane“* a režim *„prepustenie do voľného obehu“*, a rovnako tak nerozlišoval *„medzi miestnym zisťovaním“* a *„začatím daňovej kontroly“*, pričom ide o 2 rozličné inštitúty.

V závere sťažovateľka uvádza, že postupom najvyššieho súdu boli dotknuté práva niekoho iného než účastníka konania, keďže po právoplatnosti rozsudku krajského súdu nadobudla uplatňovanú pohľadávku v konaní tretia osoba, a súčasne vyslovuje obavu, či v danej veci bol zachovaný princíp nestrannosti a nezávislosti, ktorú odvodzuje z činnosti

iných štátnych orgánov, ktoré viacnásobne žiadali o zapožičanie súdneho spisu, prípadne dokladali do spisu „*pochybné dokumenty, ktoré evidentne v očiach príslušného Senátu vyvolávali dojem, že sťažovateľka a jej predstavitelia sú kriminálnici*“.

Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd svojím rozhodnutím vyslovil porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru „*postupom a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. januára 2012 v konaní vedenom pod sp. zn. 6 M Cdo 11/2010*“. Súčasne žiadala vysloviť aj porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 4, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 51 ods. 1 ústavy, avšak v tejto časti ústavný súd svojím uznesením č. k. III. ÚS 307/2012-35 z 3. júla 2012 sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú. Nadväzne na výrok o vyslovení porušenia označených práv sťažovateľka žiada napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a sťažovateľke priznať „*náhradu trov právneho zastúpenia, ktoré je Najvyšší súd... povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu*“.

II.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k vecnej stránke prijatej sťažnosti vyjadril predseda najvyššieho súdu stanoviskom č. KP 4/2012-41 zo 6. augusta 2012, v ktorom okrem iného uviedol, že sťažnosť „obsahuje rovnaké, resp. podobné námietky aké obsahovalo jej vyjadrenie proti mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora SR. Najvyšší súd sa s týmito námietkami vysporiadal v dovolacom konaní a svoje rozhodnutie riadne odôvodnil (viď strana 8 až 10 bod 25 až 29). Výklad ustanovení zákona o prípustnosti mimoriadneho dovolania uskutočnil, osobitne v súvislosti s posudzovaním vyčerpania opravných prostriedkov, v súlade s vlastnou judikatúrou pričom vzal do úvahy aj ústavný aspekt danej veci. Rozhodnutie najvyššieho súdu nie je teda možné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na spravodlivé súdne konanie a súdnu ochranu... Vo vzťahu k námietkam sťažovateľky týkajúcich sa formalistického prístupu k zisteniu inej vady najvyšší súd upriamuje pozornosť na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, v zmysle ktorej hoci čl. 6 ods. 1 Dohovoru

súdy zaväzuje, aby svoje rozhodnutia odôvodňovali, tento záväzok nemôže byť chápaný tak, že vyžaduje podrobnú odpoveď na každý argument (vid' Van Hurk v. Holandsko, 1994), a preto rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí byť analyzovaný vo svetle okolností každého prípadu (vid' Ruiz Torija a Hiro Balani v. Španielsko, 1994). Odvolací súd sa tak pri potvrdení rozsudku v princípe môže obmedziť za prevzatie odôvodnenia nižšieho súdu (vid' Helle v. Fínsko, 1997 - ktorý prípad citoval aj krajský súd), ale nie takým arbitrárnym spôsobom (dokonca nezrozumiteľným - vid' doslovnú citáciu vyššie), ako to v tejto veci urobil Krajský súd v Bratislave (vid' strana 13-14 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu), ktorý sa vôbec nezmenil o tom, prečo nevykonal navrhnuté dôkazy žalovaným, neakceptoval jeho námietky a pod. (porov. aj I. ÚS 226/03). Z práva na spravodlivý proces totiž vyplýva povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že (ne)majú význam pre rozhodnutie vo veci samej (porov. Krasko v. Švajčiarsko, 1993). Tým, že uvedené princípy neboli rešpektované odvolacím súdom (ale aj súdom prvého stupňa), došlo k porušeniu základného práva dovolateľa na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru, resp. čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s § 157 ods. 2) O. s. p. a tým aj k naplneniu dovolacieho dôvodu uvedeného v § 237 písm. f) O. s. p., ktorý viedol nielen k prípustnosti, ale aj dôvodnosti mimoriadneho opravného prostriedku.

K ďalšej námietke treba uviesť iba to, že najvyšší súd nevykonával sám žiadne dokazovanie (ustanovenie § 243a ods. 2 O. s. p. mu to ani neumožňuje), a preto nemohlo jeho rozhodnutím dôjsť ani k porušeniu práva sťažovateľky vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy.“

Vo vzťahu k ostatnej časti sťažnosti, ktorá sa týka interpretácie zákona o spotrebnej dani z liehu v súvislosti s posúdením následkov spojených s označením spotrebiteľského balenia liehu falzifikátom kontrolnej pásky, sa najvyšší súd obmedzil odkázaním na judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej môžu byť skutkové a právne závery všeobecného súdu predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo svojvoľné a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (napr. I. US 325/09), a tiež na to, že právo na spravodlivý súdny proces

podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (aj podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) neznamená právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi. Z uvedených dôvodov najvyšší súd nesúhlasí so závermi sťažovateľky uvedenými v jej sťažnosti a navrhuje jej sťažnosti nevyhovieť.

K uvedenému stanovisku pripojil predseda najvyššieho súdu vyjadrenie predsedu senátu najvyššieho súdu rozhodujúceho v danej veci z 1. augusta 2012, podľa ktorého senát *„dôsledne vychádzal z obsahu spisu podľa stavu, ktorý tu bol v čase do rozhodovania odvolacieho súdu, rozhodoval vo veci bez akýchkoľvek predsudkov, a nijakým spôsobom ho neovplyvnili dokumenty zakladané do spisu sporovými stranami v priebehu dovolacieho konania, ani žiadosti orgánov činných v trestnom konaní o poskytnutie informácie, resp. žiadosti ministerstva spravodlivosti o zapožičanie spisu“*.

Sťažovateľka sa k stanovisku najvyššieho súdu zo 6. augusta 2012 vyjadrila podaním z 20. augusta 2012, v ktorom zhodnocuje, že najvyšší súd neuviedol v stanovisku žiadne výhrady k viacerým *„aspektom porušenia práv“*, ktoré v sťažnosti uvádza, a poukazujúc na obsah ňou podanej sťažnosti a osobitne na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 57/99 z 19. júla 2000 opätovne spochybňuje odôvodnenie prijateľnosti mimoriadneho dovolania. Nad rámec argumentácie obsiahnutej vo svojej sťažnosti sa v zásade vyjadrila len k otázke namietanej zaujatosti predsedu senátu najvyššieho súdu rozhodujúceho v jej prípade, keď poukázala na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci *Kinský v. Česká republika*, kde podľa sťažovateľky v obdobnej situácii ESLP vyslovil *„porušenie práva na spravodlivé súdne konanie“*.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v danej veci upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s obsahom sťažnosti, s vyjadrením predsedu najvyššieho súdu č. KP 4/2012-41 zo 6. augusta 2012, vyjadrením sťažovateľky z 20. augusta 2012,

doručeným ústavnému súdu 23. augusta 2012, ako aj s obsahom napadnutého rozhodnutia, spisu vedeného okresným súdom pod sp. zn. 6 C/150/2006 a zberného spisu vedeného najvyšším súdom pod sp. zn. 1 M Cdo/11/2010 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach

a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

Z citovanej judikatúry vyplýva, že arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislosti ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov, a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy.

Okrem toho však arbitrárnosť rozhodnutia všeobecného súdu môže vyplývať aj z ústavne nekonformného výkladu ustanovení právnych predpisov aplikovaných na prerokovaný skutkový prípad. Právomoc ústavného súdu konštatovať porušenie základného práva účastníka konania na súdnu ochranu je založená v prípade, ak dospeje k záveru, že napadnuté rozhodnutie všeobecného súdu je v rozpore s požiadavkou ústavne konformného výkladu právnych predpisov.

Ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa má uskutočňovať v ústavnom a zákonnom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Procesnoprávny rámec predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu, ako vyplývajú z čl. 46 a nasl. ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd poznamenáva, že prípadné porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa siedmeho oddielu druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy) a jemu porovnateľného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru je potrebné posudzovať spoločne a niet medzi nimi zásadných odlišností.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého ochrany sa fyzická osoba alebo právnická osoba domáha, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy). Táto povinnosť všeobecných súdov vzhľadom na ich postavenie ako primárnych ochrancov ústavnosti a vzhľadom na povinnosť Slovenskej republiky rešpektovať medzinárodne záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o ochrane ľudských práv a základných slobôd (pozri napr. III. ÚS 79/02) zahŕňa zároveň požiadavku rešpektovania procesných garancií spravodlivého súdneho konania vyplývajúcich z čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 dohovoru v súlade s judikatúrou ESĽP. Otázku, či konanie rešpektovalo princípy uvedené v čl. 6

ods. 1 dohovoru, posudzuje EŠLP so zreteľom na „osobitné okolnosti prípadu“ posudzujúc konanie ako celok.

Jedným z princípov predstavujúcich súčasť práva na riadny proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a vylučujúcich ľubovôľu pri rozhodovaní je aj povinnosť súdu presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť (§ 132 a § 157 ods. 1 OSP, m. m. I. ÚS 243/07), pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia (§ 157 ods. 2 OSP) musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej (m. m. III. ÚS 36/2010).

Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že práve tieto súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 OSP; obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09).

Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana dostane v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie ustanovení príslušných právnych predpisov musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06, III. ÚS 127/2010) každý má právo na to, aby sa v jeho veci v konaní pred všeobecnými súdmi rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon.

Ústavný súd už v rámci svojej rozhodovacej činnosti konštatoval, že nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad *e ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov zákonom v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona (III. ÚS 341/07, III. ÚS 72/2010).

Sťažovateľkine námietky proti napadnutému rozhodnutiu najvyššieho súdu v časti prijatej na ďalšie konanie sa týkajú otázky samotnej prípustnosti mimoriadneho dovolania, nedostatkov odôvodnenia napadnutého uznesenia, porušenia princípu kontradiktórnosti konania a arbitrárnosti pri výklade a aplikácii relevantných právnych predpisov.

Najvyšší súd mal podľa názoru sťažovateľky ignorovať „závery Ústavného súdu SR v otázke kritérií prípustnosti mimoriadneho dovolania“, keď napriek konštatovaniu

o naplnení dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP dospel k záveru o prípustnosti mimoriadneho dovolania, aj keď žalovaná vo veci nevyužila možnosť podať proti rozsudku krajského súdu dovolanie. V tejto súvislosti namieta, že najvyšší súd sa s ňou namietanou neprípustnosťou mimoriadneho dovolania nevysporiadal a že v tomto smere je odôvodnenie napadnutého uznesenia nedostatočné.

Podľa § 243e ods. 1 OSP ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie.

Najvyšší súd k otázke prípustnosti a ústavnej akceptovateľnosti inštitútu mimoriadneho dovolania uviedol:

«24. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) prv než pristúpil k posúdeniu podmienok prípustnosti mimoriadneho dovolania a jeho dôvodnosti, zaoberal sa námietkou žalobkyne o nezlučiteľnosti tohto opravného prostriedku s princípom právnej istoty a tým aj s článkom 6 ods. 1 Dohovoru. S názorom, že z judikatúry ESLP, na ktorú poukazovala žalobkyňa, vyplýva nezákonnosť a neopodstatnenosť mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom, sa nestotožňuje.

25. Mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora je procesným inštitútom upraveným v ustanoveniach §§ 243e až 243j Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O. s. p.“). Aplikáciu tohto inštitútu nemožno odmietnuť poukazom na označenú judikatúru ESLP, ktorá inak právnu úpravu mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora v právnom poriadku Slovenskej republiky z hľadiska jej zlučiteľnosti s článkom 6 ods. 1 Dohovoru neposudzovala.

26. V zmysle článku 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) sú sudcovia pri rozhodovaní viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom. Sú teda viazaní aj článkom 152 ods. 3 ústavy, podľa ktorého o neplatnosti právnych predpisov rozhoduje Ústavný súd Slovenskej republiky

(ďalej len „ústavný súd“) na návrh osôb uvedených v čl. 130 ústavy. Z článku 152 ústavy vyplýva prezumpcia ústavnosti, t. j. domnienka o ústavnosti všeobecne záväzného právneho predpisu s ústavou (porovnaj uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 47/95 z 23. augusta 1995, Zbierka nálezov a uznesení ústavného súdu 1995, str. 245). Táto domnienka je vyvrátiteľná, platí dovtedy, kým ju ústavný súd vo svojom rozhodnutí nevyvráti (porovnaj nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 8/94 zo 6. októbra 1994, Zbierka nálezov a uznesení ústavného súdu 1993-1994, str. 113). Pretože ústavný súd nerozhodol o nesúlade inštitútu mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora s ústavou, resp. medzinárodnou zmluvou, platí prezumpcia jeho ústavnosti, teda súladu s ústavou a tým aj s jej článkom 46 zaručujúcim právo na spravodlivé súdne konanie, a zároveň aj s Dohovorom.

27. Mimoriadne dovolanie je opravným prostriedkom, ktorým za presne a prísne stanovených podmienok možno celkom výnimočne dosiahnuť prelomenie právoplatnosti rozhodnutia. Môže sa tak stať len vtedy, ak existuje dôležitý verejný záujem, ktorý tento zásah aj z hľadiska materiálne poňatej koncepcie právneho štátu legitimizuje. Za takýto dôležitý verejný záujem nesporne treba považovať v prvom rade ochranu ústavnosti, resp. ochranu zákonnosti (porovnaj nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 21/08 z 23. septembra 2009, Zbierka nálezov a uznesení ústavného súdu 2009, str. 287).

28. Mimoriadne opravné prostriedky sú zásadne prípustné v rozsahu, v ktorom je potrebné optimálnym spôsobom riešiť vzťah medzi stabilitou súdneho rozhodnutia (danou jeho právoplatnosťou nastoľujúcou právu istotu) a jeho vecnou správnosťou (spravodlivosťou). Ústavnosť inštitútu mimoriadneho dovolania, zavedeného do právneho poriadku Slovenskej republiky zákonom č. 169/1998 Z. z. posudzoval ústavný súd v uznesení PL. ÚS 57/99 z 19. júla 2000 (dostupné na www.concourt.sk), v ktorom vymedzil kritériá akceptovateľnosti mimoriadnych opravných prostriedkov. Uviedol, že rešpektovanie týchto kritérií je nevyhnutné z hľadiska princípov právneho štátu (čl. 1 ústavy), ale aj z aspektov práva na súdnu ochranu (čl. 46 ústavy) a práva na spravodlivý proces v súlade s hodnotami, ktoré sa zaručujú čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Tieto kritériá alebo limity náležitej a ústavne súladnej úpravy mimoriadnych opravných prostriedkov ústavný súd konfrontoval so zákonnou úpravou mimoriadneho dovolania, pričom vyslovil záver, že zákonná koncepcia mimoriadneho dovolania spĺňa všetky ústavné predpoklady, ktoré sú vyžadované pre mimoriadne opravné prostriedky.

29. *Rešpektujúc prezumpciu ústavnosti ako aj vyššie uvedený záver ústavného súdu bol dovolací súd právnou úpravou mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora viazaný a nemohol ju neakceptovať.*

30. *Aplikujúc túto právnú úpravu po zistení, že boli splnené podmienky pre podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom Slovenskej republiky a že dovolanie je prípustné, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p.) preskúmal rozsudky oboch súdov ako aj konanie, ktoré im predchádzalo, a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora je dôvodné.»*

Ústavný súd zo spisu vedeného najvyšším súdom k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora zistil, že sťažovateľka sa k mimoriadnemu dovolaniu vyjadrila podaním zo 7. septembra 2010 a podaním z 18. októbra 2011. V obidvoch vyjadreniach sa zaoberala najmä meritórnymi otázkami v kontexte s argumentmi formulovaným generálnym prokurátorom v mimoriadnom dovolaní. Vo vyjadrení z 18. októbra 2011 však sťažovateľka spochybnila podanie mimoriadneho dovolania v danej veci z hľadiska jeho nesúlady s judikatúrou ESLP a porušenia princípu právnej istoty vrátane práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a navrhla, aby „*vzhľadom na to, že z ustanovenia čl. 7 ods. 2 Ústavy SR vyplýva prednosť práva Európskej únie pred zákonmi SR*“, sa najvyšší súd s týmito otázkami vysporiadal. Citovaná časť odôvodnenia najvyššieho súdu teda svojím obsahom reaguje predovšetkým na argumenty predložené sťažovateľkou v jej vyjadreniach k mimoriadnemu dovolaniu v súvislosti so spochybnením prípustnosti tohto mimoriadneho opravného prostriedku.

V súvislosti s konaním o súlade ustanovení Občianskeho súdneho poriadku týkajúcich sa mimoriadneho dovolania s ústavou v uznesení sp. zn. PL. ÚS 57/99 z 19. júla 2000 vyslovil ústavný súd svoj názor, podľa ktorého mimoriadne dovolanie môžeme považovať za ďalší mimoriadny opravný prostriedok. Je to však napriek tomu dovolanie, ktoré je mimoriadne výlučne z dôvodu, že na jeho podanie je procesne legitimovaný iba generálny prokurátor, a je zásadne obmedzené len na prípady, v ktorých nemožno podať dovolanie účastníkom konania. Inak, tak ako to potvrdzuje aj zákon, pre mimoriadne dovolanie a mimoriadne dovolacie konanie platí tá istá procesná úprava, ako to je pri

dovolání podanom účastníkom konania (§ 242 až § 243c OSP, kde sa síce ustanovuje primerané použitie ustanovení o dovolaní, ale v podstate ide o ich priame použitie).

Účel mimoriadneho dovolania spočíva v odstránení nezákonnosti, ktorej sa dopustil súd v konaní podľa Občianskeho súdneho poriadku, pričom toto odstránenie nezákonnosti vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu. Tento účel mimoriadneho dovolania je v súlade s účelom občianskeho súdneho konania vyjadreného v § 1 OSP. Súčasne tento účel sleduje ochranu účastníka pred dôsledkami nespravodlivého procesu (konania, ktoré trpí základnými procesnými pochybeniami a postupmi súdov znamenajúcimi až porušenie práva na súdnu ochranu). Tento záver podľa názoru ústavného súdu potvrdzujú dôvody mimoriadneho dovolania ustanovené § 243f OSP (PL. ÚS 57/99).

Ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je však prípustná len subsidiárne, t. j. vtedy, ak osoba, ktorá sa domáha podania mimoriadneho dovolania, neúspešne využila všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov [s výnimkou dovolania – § 243f ods. 2 písm. c) OSP] alebo takéto právne prostriedky nemala k dispozícii, tak ako to je vo veciach správneho súdnictva, kde nie je prípustné (až na výnimku) ani odvolanie, alebo jej bolo zákonnými prekážkami znemožnené využiť tieto právne prostriedky nápravy. Z tohto zákonného predpokladu vyplýva významné obmedzenie prípustnosti mimoriadneho dovolania, ktoré zabezpečuje jeho výnimočnosť v súlade s teoretickou podstatou mimoriadneho opravného prostriedku (PL. ÚS 57/99).

Judikatúra ústavného súdu zastáva stabilne názor, že mimoriadne dovolanie predstavuje výnimku z pravidla stability súdneho rozhodnutia vyjadreného jeho právoplatnosťou. Podstatou tejto výnimky je účel mimoriadneho opravného prostriedku, ktorým je jeho výnimočné použitie s cieľom presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodnutia v odôvodnených prípadoch. Uvedený účel môže mimoriadne dovolanie splniť iba v prípade, ak sú splnené kritériá akceptovateľnosti jeho právnej úpravy; jedným z týchto kritérií je povinnosť vyčerpať iné dostupné právne prostriedky nápravy

pochybení vytykaných v mimoriadnom dovolaní. Rešpektovanie týchto kritérií je nevyhnutné z hľadiska princípov právneho štátu (čl. 1 ústavy), ako aj z hľadiska práva na súdnu ochranu (čl. 46 ústavy) a práva na spravodlivý súdny proces v súlade s hodnotami zaručenými čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. PL. ÚS 57/99, II. ÚS 185/09, II. ÚS 280/2010).

Sťažovateľka v sťažnosti rozsiahlo argumentuje voči právnomu záveru najvyššieho súdu o prípustnosti mimoriadneho dovolania citovaním z viacerých rozhodnutí najvyššieho súdu, ktorými bolo konanie o mimoriadnom dovolaní zastavené, resp. odmietnuté pre nesplnenie predpokladov jeho prípustnosti najmä z dôvodu, že účastníci konania, v prospech ktorých generálny prokurátor mimoriadne dovolanie podal, nevyužili opravné prostriedky, na ktorých využitie boli v týchto konaniach oprávnení.

Ústavný súd zistil, že v prípade vedenom pod sp. zn. 5 M Cdo 13/2007 najvyšší súd uznesením z 22. júla 2009 mimoriadne dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu odmietol, pretože účastník konania, v prospech ktorého bolo mimoriadne dovolanie podané, mohol na ochranu svojich práv využiť podanie nového návrhu na vydanie predbežného opatrenia. V konaní vedenom pod sp. zn. 4 M Cdo 19/2008 najvyšší súd uznesením z 27. januára 2009 mimoriadne dovolanie proti platobnému rozkazu Okresného súdu Košice I odmietol z dôvodu, že „podnecovateľ mimoriadneho dovolania v konaní predchádzajúcom podaniu takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku opomenul hájiť svoje práva najmä nepodaním niektorého z opravných prostriedkov“, pričom sťažnosť proti uvedenému uzneseniu najvyššieho súdu bola odmietnutá ako zjavne neopodstatnená uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 136/06-10 z 11. apríla 2006. V ďalšom konaní vedenom pod sp. zn. 2 M Cdo 15/2005 najvyšší súd uznesením z 21. apríla 2006 mimoriadne dovolanie proti rozsudku Okresného súdu Levice odmietol z dôvodu, že žalovaný, ktorý podal podnet na mimoriadne dovolanie, nevyužil zákonom dovolené a efektívne procesné prostriedky nápravy ním tvrdeného nezákonného stavu, pričom aj sťažnosť proti tomuto rozhodnutiu bola odmietnutá ako zjavne neopodstatnená uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 331/06-12 z 19. októbra 2006. Obdobný právny názor zaujal aj ústavný súd v náleze č. k. II. ÚS 185/09-37 z 12. novembra 2009, ktorým rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5 M Cdo 5/2008 zo 14. októbra 2008 zrušil z dôvodu, že najvyšší

súd sa odchýlil od ústavne súladného výkladu a aplikácie zákonného ustanovenia o mimoriadnom dovolaní, keď preskúmal vecnú správnosť (zákonnosť) uznesenia Okresného súdu Bratislava IV, ktorým bol schválený rozvrh výťažku z dražby nehnuteľnosti, hoci nebolo napadnuté riadnym opravným prostriedkom. Aj keď vo väčšine z uvedených prípadov (okrem veci vedenej pod sp. zn. 5 M Cdo 13/2007) považoval najvyšší súd mimoriadne dovolanie za neprípustné pre nevyužitie riadnych opravných prostriedkov účastníkmi konania, podľa názoru ústavného súdu je potrebné obdobné pravidlá aplikovať aj v prípadoch, ak účastník konania nevyužil svoje oprávnenie iniciovať súdny prieskum na základe mimoriadneho opravného prostriedku, na použitie ktorého bol oprávnený.

V okolnostiach sťažovateľkinej veci je nesporné, že sa žalovaná proti medzitýmnému rozsudku okresného súdu bránila (aj keď neúspešne) podaním odvolania, na podanie ktorého bola podľa platného procesného predpisu oprávnená. Vzhľadom na potvrdzujúci charakter výroku rozsudku krajského súdu, ktorý výrokom tohto rozsudku zároveň nezaložil prípustnosť dovolania z dôvodu, že ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, je zrejmé, že žalovaná mohla rozsudok krajského súdu napadnúť dovolaním iba z dôvodu podľa § 241 ods. 2 písm. a) OSP, že v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 OSP, nie však z dôvodov ustanovených § 241 ods. 2 písm. b) a c) OSP (t. j. že konanie bolo postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, alebo že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci).

Z obsahu mimoriadneho dovolania ústavný súd zistil, že generálny prokurátor napadol rozsudok krajského súdu mimoriadnym dovolaním z dôvodu podľa § 243f ods. 1 písm. c) OSP, t. j. že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Najvyšší súd však v súvislosti s posúdením dôvodnosti mimoriadneho dovolania konštatoval naplnenie vady konania podľa § 237 písm. f) OSP (t. j. odňatia možnosti žalovanej konať pred súdom), ako aj to, že generálny prokurátor tento dôvod podania mimoriadneho dovolania naznačil.

Je teda zrejmé, že žalovaná mohla rozsudok krajského súdu dôvodne napadnúť dovolaním z dôvodu, že v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 OSP, a teda že nápravu

porušenia svojich práv mohla okrem mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom dosiahnuť aj sama, a to podaním dovolania. Najvyšší súd sa s touto okolnosťou podstatnou pre posúdenie prípustnosti dovolania žiadnym spôsobom nevysporiadal a v tomto smere svoje rozhodnutie prakticky neodôvodnil, keďže okrem konštatovania prípustnosti mimoriadneho dovolania nie je z odôvodnenia napadnutého uznesenia zrejmé, ako dospel k záveru o prípustnosti mimoriadneho dovolania (pozri bod 30 odôvodnenia napadnutého uznesenia).

Podľa názoru ústavného súdu sa najvyšší súd pri posudzovaní prípustnosti mimoriadneho dovolania v danej veci dôsledne nezaoberal tým, či sú naplnené predpoklady prelomenia právoplatnosti napadnutého rozsudku krajského súdu týmto mimoriadnym opravným prostriedkom. Princíp stability súdneho rozhodnutia vyjadrený jeho právoplatnosťou vyplýva z princípu právnej istoty ako jedného zo základných princípov právneho štátu. Takýmto postupom sa najvyšší súd bez odôvodnenia odchyľil od ústavne súladného výkladu aplikovaného zákonného ustanovenia o mimoriadnom dovolaní (§ 243e ods. 1 OSP), následkom čoho došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vzhľadom na vyslovenie porušenia označených práv v súvislosti s postupom a napadnutým uznesením najvyššieho súdu pri posudzovaní kritérií prípustnosti mimoriadneho dovolania už ústavný súd nepovažoval za potrebné zvlášť sa zaoberať námietkou porušenia označených práv samotným obsahom rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorom tento realizoval vlastný výklad právnych predpisov relevantných podľa jeho názoru na daný prípad, keďže v zmysle ustálenej judikatúry ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ktoré ich viedli k rozhodnutiu vo veci samej.

Napokon, pokiaľ ide o sťažovateľkou namietané porušenie základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd vychádzajúc z povahy dovolacieho konania, v ktorom dovolací súd dokazovanie nevykonáva (§ 243a

ods. 2 OSP), dospel k záveru, že postupom a napadnutým uznesením najvyššieho súdu uvedené základné právo nemohlo byť porušené, pričom ani z previerky súdneho spisu a napadnutého uznesenia nevyplýva, že by najvyšší súd v konaní o mimoriadnom dovolaní vôbec vykonal nejaké dokazovanie, ktoré by bolo možné skúmať z ústavne relevantných hľadísk vyplývajúcich z čl. 48 ods. 2 ústavy. Z uvedeného dôvodu ústavný súd v tejto časti návrhu nevyhovel, ako to vyplýva zo 4. bodu výrokovej časti nálezu.

Vzhľadom na to, že ústavný súd posúdil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu ako porušujúce základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jemu porovnateľné právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo namieste toto rozhodnutie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy (a jemu zodpovedajúcemu § 56 ods. 2 a 3 zákona o ústavnom súde) zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, ako to vyplýva z druhého bodu výroku rozhodnutia. V ďalšom konaní je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

IV.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľka si uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia, ktorú ústavný súd považuje za dôvodné priznať za dva úkony právnych služieb vykonané v roku 2012 (t. j. prevzatie a príprava zastupovania, podanie sťažnosti) v sume 269,58 €, čo zodpovedá odmene, ako aj sume paušálnych náhrad za dva úkony právnej služby podľa § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (odmena za 1 úkon predstavuje sumu 127,16 € a paušálna náhrada za 1 úkon sumu 7,63 €). Na základe uvedeného ústavný súd porušovateľa práv zaviazal na zaplatenie úhrady trov konania tak, ako to vyplýva z 3. bodu výroku nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. februára 2013